

Irodalmi pályadíjak.

(Saját tudósítónktól.) Rövid időközökben újra meg újra fölbukkan egy-egy irodalmi pályázat ötlete, nagyratörő vágyakat oltva a serdülő ifjuság szívébe. A pályázatokat meggyökeresedett irodalmi hitvallású olyan egyének és társaságok szokták kitűzni, akiknek nincs érzékük elavult fogalmak és ítéletek időszerűtlenségének fölismerése iránt. Számtalanszor megírtuk, maga a közvélemény is belátta és elég sűrűn hangoztatta, hogy az ilyen irodalmi versenytárgyalások semmire sem jók már; új értékeket nem adnak, a meglevőket figyelmen kívül hagyják, céltalan és korszerűtlen játszadozásoknál nem egyebek.

Most itt van megint az Almássy Endre által kitűzött ezer koronás pályadíj, mellyel a legközelebbi színházi szezonban sikerrel előadandó szindarab szerzőjét kívánja jutalmazni az adományozó. Akárki sugta ezt az ötletet Almássy Endrének, nem menekszik az elől a kritika elől, hogy albarátja az irodalomnak, mert a mai írói tevékenység valódi értékét alaposan félreismerte. Komoly íróember soha sem fog vállalkozni arra, hogy ezer koronáért bármiféle munkáját rendelkezésre bocsássa egy zord képpel összeülő bíráló bizottságnak, mely iskolás modorban és avult esztétikai rögeszmék szerint szavazással állapítja meg róla, hogy ér-e valamit, vagy sem? Tehetségtelen irodalmi smokkok és önkritika híján szűkölködő diákok ám versenyt futhatnak, de van-e abból valami haszna az irodalomnak, ha békés lelkiületű iparosokat elcsábít a tisztességes megélhetést nyújtó gyalupad mellől s olyan ambíciókat ébreszt, melyek még az elért olcsó sikerekkel sem állanak arányban? . . .

A szinigazgató intenciói mindenesetre érthetőek. A színház elnyerése felett való örömeinek olyan formában akarván kifejezést adni, mely széles rétegekben kelt feltűnést, csak természetesen, hogy nem adhatja ezer koronáját például a siketnémák rendelkezési alapja javára. Írók, színészek és más csirkefogók ellenben minden apró nyavalyájukat szélesen pertraktálják. Az újságíróknak ezenkívül még az iránt is igen finom szimatjuk van, hogy a színház odaitélése körül folyó vitában mikor kell tapintatosan elhallgatniok. Ezért illik hálásnak mutatkozni. Legvégül pedig: Almássy nagyon szeretne helyi szerző darabjával brillírozni több okból, mert hiszen a színház ismét kulturintézmény lett s nagy nemzeti és közművelődési hivatást kell teljesítenie, amint azt a hozzáértő színházi pápák oly ékesen kifejtették s kereskedők, vállalkozók és hivatalnokok súlyos voksaival bizonyították.

A helyzet tehát az, hogy lóg valahol a levegőben ezer korona, amivel a Dugonics-Társaság szépirodalmi osztályának kellene valamit kezdenie. De mit? Az érdemes osztály aligha fogja magát neveltség tárgyul odaállítani egy pályázat kitűzésével. Még nyílt pályázat, vagy fölhívás mellett sem. Ezek mind elavult módszerek és már sokszorosan kiderült róluk, hogy célra nem vezetnek. Figyelembe véve tehát az alapítványt tevő szinigazgatónak eredeti célját, hogy tudniillik eredeti magyar darabok bemutatási jogát óhajtja színháza számára biztosítani, legyen szabad a kérdés megoldásához a következő szerény indítványt előterjeszteni:

Szólítsa föl a Dugonics-Társaság szép-

irodalmi osztálya Almássy Endrét, hogy mostani ezer koronás adományához csatolja hozzá azt a másik ezret, mely az 1911. évi pályázat alkalmával, mint fölhasználatlan alapítvány, az adományozó tulajdonába visszabocsátatott. Erre azért van szükség, mert *legalább kétezer korona az a minimális írói tiszteletdíj*, amiért nem zugírász, hanem komoly és kvalitásos íróemberek drámairól tollat fognak a kezükbe. Ezt a kétezer koronát fordítsa a Társaság olyan *szinvonalon álló, egész estét betöltő, relative legjobb drámai mű jutalmazására*, melyet a szegedi szin-társulat mutat be először. A színház az első három előadás után tantiémet nem fizet. Az előadandó drámai mű lehet színmű, vígjáték, operett, mese, legenda, drámai költemény, vagy bármely más műfaj, a történelmi dráma és népszínmű teljes kizárásával. Ezek már idejüket múlt műfajok, a mai igényeknek nem felelnek meg, további erőszakolt fejlesztésük tehát teljesen céltalan. A pályázatban való részvételre senkit fölhívni, vagy kijelölni nem kell, ellenben mindenki számot tarthat a kitűzött díjra, akinek följánlott darabját a szegedi színház sikerrel és legelőször mutatta be. A díj természetesen az 1913—4-i színházi szezon végén ítéltető oda az alapítványlevélben helyesen megjelölt liberális összeállítású bizottság által. A helyi szerzőkre való korlátozásnak helye nincsen.

Ilyen perspektívák mellett lehet rá remény, hogy az alapítvány nem téveszti el célját. Az igazgató eredeti darabok bemutatási jogához jutna (ami Almássy szinigazgatónak elsőrendű érdeke), a színház legalább megközelítően és szórványosan irodalmi célok szolgálatában állana, a Dugonics-Társaság pedig saját presztízisével bocsátana utra olyan darabokat, melyek esetleg az általános magyar irodalomnak számottevő nyereségei lehetnének.

Minden célt el lehet érni, csak az eszközöket kell tudni helyesen megválasztani. Önképzőkori kísérletekkel igazán nem lehet kvalitásos irodalmat teremteni, már pedig a szegedi színház irodalmi értékű föllendítése, tartalmának és irányának színvonalra emelése és *a vidéki színházakkal szemben biztosítandó vezető szerepe olyan cél, mely mellett minden áldozat kicsinynek látszik*. Ha a szinigazgató nem tudná, vagy nem akarná adományát megnövelni, adjon hozzá a város a Pester Lloyd-alap jövedelméből, mely részben amugy is el van vonva rendeltetésétől, vagy adjon hozzá a Dugonics-Társaság, csak az istenért, hagyjanak már föl egyszer a jelíges levelekkel és népszínműpályázatokkal, melyek az ötletszegénység és irodalmi csökönység bus takargatói! Ilyen célokra kell áldozni a közpénzekből, nem a színházi vállalat magánjövedelmeinek emelésére, amit különben a helyesen irányított színházi politika sokkal eredményesebben szolgálhatna.

Meg vagyunk győződve, hogy ha a magyar írók, méltányos anyagi ellenszolgáltatás ellenében és művészi értékű játék reményében mintegy versengenének azért, hogy darabjaikat első sorban a szegedi színház mutassa be, ez a színház olyan virágzásnak indulna, amilyenhez fogható a mi jelenlegi siralmas vidéki viszonyaink mellett szinte el sem képzelhető. A szegedi színház, ha komolyan akarná, egymagában decentralizálhatná a most tisztán budapesti irodalmat, mint ahogyan a milánói Scala és Teatro Verdi, meg a müncheni Künstlertheater és

Schauspieltheater teljesen függetlenek a saját nemzeti fővárosuk színházainak és irodalmának befolyásától. Ha a város a színházra áldozott tizenháromezer koronájának a felét (azt, amit most meg lehetett volna menteni), ilyen célokra áldozná és nem tévesztene össze az igazi irodalom- és színházpártolást a magánérdekkel, már rég megalapozta volna nemcsak állandó színházának, hanem saját kulturájának és jelentőségének lerombolhatatlan sziklavárát is.

(d.)

Az Iparkamara akciója szegedi vállalatokért.

— Állami és városi segély a nehézségekkel küzdő ipari cégeknek. —

(Saját tudósítónktól.) A Szegedi Kereskedelmi és Iparkamara mentőakciót indított azoknak a szegedi iparvállalatoknak az érdekében, amelyek a súlyos gazdasági viszonyok következtében üzemi- vagy fizetési zavarokba jutottak. Közvetlen indító oka az akció kezdeményezésének az, hogy szegedi nagyvállalkozók szorongatott helyzetükben az Iparkamarához fordultak panaszaikkal, a melytől orvoslást kértek. Hivatkoztak arra, hogy az összeroppanás veszélye fenyegeti vállalataikat, ha akár az állam, akár a város nem siet valamiképpen a támogatásukra. Az iparkamara vezetősége mérlegelvén az ipari vállalkozók panaszát, kénytelen volt belátni, hogy itt tulajdonképpen nem egyesek megmentéséről van szó, hanem olyan jellegű válságról, amely a szegedi ipar csődjét jelentené, ha nem vágnak elébe alkalmas eszközökkel.

Ennek a hatása alatt aztán az akció terve kész elhatározássá fejlődött. Az iparkamarában, amint értesülünk, már serényen dolgoznak az akció előkészületein, főleg a módzatokon, amelyek alkalmasak volnának arra, hogy a tengő-lengő ipari vállalatok újra lábra kelhessenek. A legkevesebb nehézségekkel keresztül vihető tervnek tartja a kamara azt, amely szerint az ő intervenciójára *vagy az állam egyedül, vagy pedig Szeged városával együttesen bizonyos összegű anyagi áldozatokat hozna a nehézségekkel küzdő ipari vállalkozók érdekében*. A tanácskozások már annyira előrehaladtak, hogy megállapították azt a fix összeget is, amellyel a bajba jutott vállalatokon segíteni lehetne. Aránylag nem nagy pénzről van szó: *kétszázezer koronáról*. A kamara úgy véli, hogy ezzel az összeggel szanálni lehet a bajokat.

Ami már most az akciónak azokat a részleteit illeti, hogy melyek volnának a támogatásra szoruló vállalatok, erre vonatkozólag indokolt diszkréció folytán nem szolgálhatunk fölvilágosítással. Tény, hogy a szegedi iparvállalatok nyolctized része — amint ezt alább az egyik nagyvállalkozó nyilatkozata is megerősíti — nehézségekkel küzd, mert nem tudta kiheverni azt a hosszantartó gazdasági pangást, amely az üzleti forgalmat általában megbénította. Érthető tehát az Iparkamara aggodalma és az a buzgóság, amellyel a kezébe vette az akció megindítását.

A Délmagyarország munkatársa beszélgetést folytatott két olyan ipari nagyvállalkozóval, akik szintén részesednének az állam és a város nyújtotta anyagi támogatásban. Mind a ketten igen szomorú adatokat tártak föl vállalataik forgalmának megbénulásáról. Az egyik például így nyilatkozott:

— Hónapok óta nem titok már, hogy a szegedi iparvállalatok tulnyomó részben nehézségekkel küzdenek. Az egyik fizetési kötelezettségeinek nem tud eleget tenni, a másik a megrendeléseket nem képes ellátni, mert nincs nyersanyagra való pénze, a harmadiknak nincs munkája, mert a gazdák ráültek a pénzre, szóval a szegedi